

Nr 60.

Ankom till riksdagens kansli den 3 mars 1939 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utläggande av vissa statsgruvefält inom Västerbottens län.

(1:a avd.)

I proposition nr 34 har Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden föreslagit riksdagen besluta, att de områden, som omförmälas i Sveriges geologiska undersöknings i samma statsrådsprotokoll anmälda skrivelse den 13 december 1938 med i skrivelsen och, genom heldragna röda linjer, å en statsrådsprotokollet bilagd karta utmärkta gränser må förklaras vara statsgruvefält under benämning Remdalens respektive Daningens statsgruvefält.

Gruvestadgan den 16 maj 1884 innehåller i 3 §, sådan denna lyder enligt lag den 12 augusti 1910 (nr 89), bland annat bestämmelse om att inmutning ej må ske å sådan kronojord, som genom beslut av Konung och riksdag förklarats skola utgöra statsgruvefält. I dylik ordning hava sedermera utlagts dels inom Norrbottens län ett flertal statsgruvefält, dels inom Västerbottens län två statsgruvefält, benämnda Stekenjokks och Remdalens statsgruvefält.

Vidare föreskrives i lagen den 28 april 1926 (nr 88) om inskränkning i rätten till inmutning inom vissa län, att inom Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län inmutning för annans än kronans räkning ej utan Konungens för särskilt fall givna tillstånd må ske å kronojord, som ej innehaves under ständig besittningsrätt eller är anslagen till boställe.

Genom gruvlagen den 3 juni 1938 (nr 314), vilken träder i kraft den 1 januari 1940, upphävas såväl 1884 års gruvestadga som även förenämnda lag av den 28 april 1926. I gruvlagen föreskrives emellertid under 5 §, bland annat, att inmutningspunkten icke må vara belägen å, ej heller inmutat område omfatta område, som genom beslut av Konung och riksdag förklarats skola utgöra statsgruvefält; dock att vad sålunda stadgats ej skall äga tillämpning, där inmutning sökes för kronans räkning.

I anslutning till utfärdandet av gruvlagen uppdrog Kungl. Maj:t den 17 juni 1938 åt kommerskollegium att verkställa utredning och inkomma med förslag rörande de åtgärder, som från Kungl. Maj:ts sida kunde vara påkallade av sagda lag, vilket uppdrag förklarades bland annat även skola avse

undersökning om och i vad mån ytterligare områden å kronojord borde förelagens ikraftträdande förklaras utgöra statsgruvefält.

Den 29 december 1938 har kommerskollegium avgivit utlåtande i anledning av uppdraget samt därvid, bland annat, överlämnat ett från Sveriges geologiska undersökning införskaffat yttrande av den 13 i samma månad rörande statsgruvefälten.

Sveriges geologiska undersökning, som inledningsvis framhållit, att frågan om avsättande av ytterligare statsgruvefält för närvarande torde kunna begränsas till Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, har på anförda skäl i första rummet föreslagit, att Remdalens statsgruvefält utvidgades och att fältets nya gränser bleve: i söder en ostvästlig linje från triangelpunkten 943.4 i Tjäckolamassivet till toppen punkt 1,065 i Skaitonåje; i väster en linje från sistnämnda punkt utdragen rakt norrut över toppen 1,104 i Fasovardo till riksgränsen, som sedan skulle utgöra nordgräns från nämnda skärningspunkt till riksröset nr 207; i öster skulle gränsen bildas av en linje från sagda riksröse över triangelpunkten 992 i Raurovardo och toppen punkt 1,007 i Ruotamavardo till triangelpunkten 943.4 i Tjäckola. Gränserna vore med röda linjer angivna på en yttrandet bilagd karta. I andra rummet, och med en viss tvekan, har geologiska undersökningen föreslagit ett mindre statsgruvefält omkring de cirka $1\frac{3}{4}$ mil nordligare belägna Daningen-förekomsterna. Såsom dettas gränser föresloges: i väster riksgränsen från en punkt i denna, belägen 1 kilometer söder om riksröset nr 208 samt till den punkt $\frac{3}{4}$ kilometer norr om samma röse, där riksgränsen skure inflödet från Norge (Rotvaselven) till Darbmosjön; i norr föresloges gränsen följa nämnda inflöde samt Darbmosjöns norra strand till avloppsälvens utflöde ur sjön cirka 5,600 meter öster om riksgränsen; såsom gräns åt sydost föresloges en linje dragen från sistnämnda punkt till sydspetsen av den lilla sjön Guotelesjaure på kartan, samt slutligen såsom sydgräns en linje dragen från sistnämnda punkt till den först angivna punkten i riksgränsen 1 kilometer söder om riksröset nr 208. Kartan utmärkte de angivna gränserna för Daningens statsgruvefält.

Kommerskollegium har framhållit följande:

Kollegium delade den av geologiska undersökningen uttalade åsikten, att man i förevarande sammanhang knappast torde hava anledning att närmare granska förhållandena annat än i de tre nordligaste länen, då någon principiell förändring icke inträdde i kronans ställning till inmutning å kronojord i övriga delar av riket i och med den nya gruvlagens ikraftträdande.

Varken i avseende på Jämtlands eller Norrbottens län hade under senare år några omständigheter tillkommit, som nu kunde föranleda förslag till en utvidgning av där tidigare till statsgruvefält avsatta områden. Vad beträffade Västerbottens län ansåge sig kollegium kunna ansluta sig till geologiska undersökningens åsikt, att det icke för närvarande vore behövt att inom nedre delen av länet, det s. k. Skelleftefältet, avsätta något område såsom statsgruvefält, då de kända eller förmodade malmfyndigheterna torde få anses i betryggande omfattning skyddade genom utmål och inmutningar. Däremot syntes de nya fynd, som gjorts i fjällen inom Vilhelmina socken, böra föranleda utvidgning av statsgruvefälten därstädes.

Det av geologiska undersökningen framlagda förslaget till nya gränser för Remdalens statsgruvefält biträdades av kollegium. Det i andra hand ifrågasatta Daningens statsgruvefält syntes visserligen icke, med den kännedom man för närvarande hade om därinom förefintliga malmer i fast klyft, vara av nämnvärd betydelse, men undersökningarna vore icke ännu avslutade och anmärkningsvärda blockfynd ingåve förhoppning om anträffande av ytterligare malmer. Då något enskilt intresse icke torde kunna anses bliva lidande på att området ifråga avsattes till statsgruvefält, funne sig kollegium kunna ansluta sig även till detta förslag.

Departementschefen har för egen del anfört följande:

Det torde vara angeläget att, innan lagen den 28 april 1926 om inskränkning i rätten till inmutning inom vissa län upphör att gälla i och med gruvlagens ikraftträdande den 1 januari 1940, statsmakterna tillse, att såsom statsgruvefält avsatts sådana områden inom de tre nordligaste länen, vilka med hänsyn till statens intressen anses böra undantagas från enskild inmutningsverksamhet. Även om flertalet ansökningar om tillstånd till inmutning enligt 1926 års lag av Kungl. Maj:t bifallits, läser nämligen förefintligheten av inmutningsförbudet hava avhållit eventuella spekulanter från att begära tillstånd beträffande områden, där staten har aktuella gruvintressen. Enligt den utredning, som för ändamålet verkstälts och för vars resultat jag nyss redogjort, påkallas kompletteringar av de nuvarande statsgruvefälten för närvarande endast inom Vilhelmina socken av Västerbottens län. Där skulle invid gränsen mot Norge dels Remdalens statsgruvefält givas ett betydligt utvidgat område, dels norr därom utläggas ett nytt statsgruvefält, benämnt Daningens statsgruvefält. Jag biträder de sålunda framlagda förslagen. Efter vad jag inhämtat utgöra båda områdena kronoöverloppsmark. Ett topografiskt kartblad, varå det föreslagna nya statsgruvefältets gränser samt, beträffande Remdalens statsgruvefält, såväl den nuvarande (med streckad linje) som den föreslagna nya sträckningen i huvudsak angivas, torde i avtryck få bifogas statsrådsprotokollet.

Utskottet. Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må besluta, att de områden, som omförmälas i Sveriges geologiska undersökning av departementschefen i statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 12 januari 1939 anmälda skrivelse den 13 december 1938 med i skrivelserna och, genom heldragna röda linjer, å samma statsrådsprotokoll bilagd karta utmärkta gränser må förklaras vara statsgruvefält under benämning Remdalens respektive Daningens statsgruvefält.

Stockholm den 3 mars 1939.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Närvarande: se under utlåtandet nr 55, dock att i stället för herr Magnusson i Kalmar deltagit i behandlingen herr *Asplund*.

Reservation

av herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Svensson* i Kompersmålå, *Nilsson* i Landeryd, *Magnusson* i Skövde och *Lundberg*, vilka ansett, att utskottets ifrågavarande förslag bort haft följande lydelse:

»I motiveringen till 1938 års gruvlag framhålles, bland annat, att det är ett viktigt intresse, att malmletningen fortgår i oförminskad omfattning och att denna med ofta betydande ekonomiska risker förenade upptäckarverksamhet väsentligen bör anförtros åt enskildas initiativ och företagsamhet. Såsom ett väsentligt syfte med den nya gruvlagen angavs därför, att den borde givas sådan läggning, att den i tillräcklig grad uppmuntrade den enskilda malmletningen. Med denna motivering kom departementschefen i likhet med gruvlagstiftningskommittén, gruvlagstiftningssakkunniga och socialiseringsnämnden till det resultat, att inmutningsrätten borde bibehållas och att någon övergång till koncessionssystem ej borde ske.

En konsekvens av denna uppfattning synes utskottet vara, att ett undandragande av vissa områden från den enskilda malmletningen genom deras utläggande till statsgruvefält endast bör förekomma i undantagsfall, då särskilda skäl därför kunna anföras, t. ex. för att skydda fyndigheter, som av malmpolitiska eller andra skäl anses böra läggas i reserv. Statsgruvefälten böra endast omfatta i möjligaste mån begränsade områden. Det må framhållas, att staten vid sin malmletningsverksamhet har, i likhet med vad som gäller för enskilda, att skydda gjorda fynd genom inmutning och vederbörlig utmålsläggning.

I den nu föreliggande propositionen har förslagits, att tvenne områden, nämligen Remdalens- och Daningenområdena förklaras såsom statsgruvefält.

Vad Daningenområdet beträffar har, på sätt av propositionen framgår, Sveriges geologiska undersökning med viss tvekan föreslagit, att nämnda område utlägges till statsgruvefält. Kommerskollegium har uttalat, att fältet visserligen icke, med den kännedom man för närvarande har om inom det samma förefintliga malmer i fast klyft, syntas vara av nämnvärd betydelse, men dock anslutit sig till förslaget, då något enskilt intresse icke torde kunna anses bliva lidande på att området avsättes till statsgruvefält. Med hänsyn till denna uppenbara tveksamhet hos vederbörande myndigheter och under hänvisning till vad ovan i principfrågan anförts finner utskottet välgående skäl tala för att Daningenområdet icke varder utlagt till statsgruvefält.

Vidkommande däremot Remdalsområdet föreligger här icke samma förhållande, då ifrågavarande område redan genom beslut av 1921 års riksdag blivit avsatt såsom statsgruvefält och det föreliggande förslaget allenast innebär en utvidgning av fältets gränser.

Under återopande av det anförda, får utskottet hemställa,

att riksdagen må i anledning av föreliggande proposition besluta, att ett område, som omförmäles i Sveriges geologiska undersöknings av departementschefen i statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 12 januari 1939 anmälda skrivelse den 13 december 1938 med i skrivelsen och, genom heldragna röda linjer, å samma statsrådsprotokoll bilagd karta utmärkta gränser må förklaras vara statsgruvefält under benämning Remdalens statsgruvefält.»